herpy

WĘŻE

Pyton królewski

Python regius

Python regius to spokojny, krępy pyton z sawann Afryki Zachodniej i Środkowej, który zwija się w kulę, gdy czuje się niepewnie. Osiąga 100-150 cm, łatwo się z nim obchodzić i jest bardzo popularny w terrarystyce, ale wymaga wysokiej wilgotności powietrza, stabilnego ciepła i cierpliwości, gdy robi przerwy w jedzeniu.

Rodzina: Pythonidae Nazwa angielska: Ball Python Dawna nazwa: *Boa regia; Hortulia regia*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**100-150 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-30 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Sawanna**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-32 °C**
Temperatura w nocy	**21-26 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-36 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**3-11 jaj**
Inkubacja	**55-60 dni** przy 31-32 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Bliski zagrożenia (NT)**

O gatunku

Python regius to masywnie zbudowany pyton ze stosunkowo małą głową i gładkimi łuskami. Kolor podstawowy jest ciemnobrązowy z jaśniejszymi brązowymi plamami na grzbiecie i bokach, brzuch jest biały lub kremowy, a wiele osobników ma jasny pasek biegnący od nozdrzy przez oko. Epitet gatunkowy *regius* to po łacinie królewski.

Gatunek słynie ze swojej metody obrony: gdy czuje się zagrożony, zamiast gryźć, zwija się w ciasną kulę z głową schowaną w środku. To jeden z powodów, dla których tak łatwo się z nim obchodzić. Dorosłe osobniki mają 100-150 cm długości łącznie z ogonem; samce osiągają zwykle 110-130 cm, a samice są nieco dłuższe i cięższe, 115-135 cm. Największa znana długość to około 180 cm. Świeżo wyklute młode mierzą 25-43 cm i ważą 65-105 g.

W niewoli wyhodowano wiele tysięcy odmian barwnych (morfów) o nowych kolorach i wzorach. Opieka jest taka sama dla wszystkich morfów. Jeden z nich, spider, jest związany z dziedziczną wadą ucha wewnętrznego, która powoduje drżenie głowy i słabą koordynację ruchową.

Gatunek jest długowieczny: 15-30 lat to norma, a niektóre osobniki dożywają ponad 40 lat. To zobowiązanie, którego trzeba być świadomym przed zakupem.

Występowanie i środowisko

Python regius występuje w zachodniej i środkowej Afryce na południe od Sahary. Zasięg rozciąga się od Senegalu i Gambii przez Gwineę Bissau, Gwineę, Sierra Leone, Liberię, Wybrzeże Kości Słoniowej, Ghanę, Togo, Benin i Nigerię po Kamerun i Republikę Środkowoafrykańską, a dalej na wschód po północne Kongo, Sudan Południowy i Ugandę. Gatunek występuje także w Mali, Burkinie Faso i w południowo-zachodnim Nigrze w pobliżu granicy z Beninem.

Zasięg jest rozległy i obejmuje przede wszystkim pas sawann na południe od Sahelu. Lokalizacja typowa jest nieznana, ale później podano ją jako Gambię.

> **Naturalny zasięg:** Senegal, Gambia, Gwinea Bissau, Gwinea, Sierra Leone, Liberia, Côte d'Ivoire, Ghana, Togo, Benin, Niger, Burkina Faso, Nigeria, Kamerun, Republika Środkowoafrykańska, Demokratyczna Republika Konga, Mali, Uganda i Sudan Południowy.

ŚRODOWISKO

Python regius zamieszkuje łąki, sawanny i widne lasy, dobrze przystosował się też do terenów rolniczych, gdzie korzysta z nor gryzoni. Większość czasu spędza na ziemi i pod nią, w norach, termitierach i innych kryjówkach, a wychodzi o zmierzchu i nocą. Samce wspinają się częściej niż samice i często polują w krzewach i na drzewach. Młode osobniki poniżej ok. 70 cm chwytają głównie małe ptaki, natomiast osobniki powyżej 100 cm polują przede wszystkim na małe ssaki.

Klimat jest tropikalny, z wyraźną porą deszczową i okresem suchym. Temperatura przez cały rok wynosi około 20-30 °C, a w najcieplejszym okresie nad ziemią może przekraczać 35 °C, podczas gdy w norach jest chłodniej i stabilniej. Wilgotność powietrza wynosi 60-80 % w dzień i wzrasta do 80-100 % w nocy. W najsuchszej części roku węże chowają się w norach i mogą robić przerwy w jedzeniu.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły *Python regius* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), przy czym terrarium musi być co najmniej tak długie jak wąż, żeby mógł się całkowicie wyprostować. Młode do 300 g można trzymać w pojemniku o wymiarach około 50 × 30 × 35 cm, a osobniki poniżej 90 cm w terrarium 90 × 45 × 45 cm. Zbyt małe terrarium prowadzi do nadwagi i słabego napięcia mięśni.

Urządź je co najmniej trzema kryjówkami: jedną w ciepłym końcu, jedną w chłodnym i jedną wilgotną, wyłożoną wilgotnym mchem torfowcem. Dodaj gałęzie, kamienie lub skrzynki, żeby wąż mógł się trochę wspinać, i zasłoń trzy boki terrarium, żeby czuł się bezpiecznie. Jako podłoże zastosuj co najmniej 10 cm materiału zatrzymującego wilgoć, np. torfowca, zrębków kokosowych lub mieszanki ziemi próchnicznej, włókna kokosowego i piasku. Unikaj trocin sosnowych i cedrowych, ponieważ zawarte w nich olejki aromatyczne mogą zaszkodzić wężowi, a także trocin, które nie zatrzymują wilgoci.

Gatunek jest wytrawnym uciekinierem. Używaj terrarium z zamykanymi na klucz drzwiami frontowymi. Węża trzymaj pojedynczo. Sprzątaj od razu, gdy wąż się wypróżni, a podłoże wymieniaj całkowicie co 3-4 miesiące.

TEMPERATURA

W terrarium musi być gradient temperatur. Ciepła kryjówka powinna mieć 30-32 °C, chłodna strona 22-27 °C, a w nocy 21-26 °C. Temperatura w terrarium nigdy nie może przekroczyć 35 °C. Jeśli w pokoju jest w nocy chłodniej niż 21 °C, potrzebne jest nocne dogrzewanie ze źródła niedającego widocznego światła, np. ceramicznego promiennika, panelu grzewczego lub lampy grzewczej typu deep heat.

Strefę ciepłą tworzy się żarówką grzewczą lub halogenową nad kryjówką, tak aby ciepło padało z góry jak naturalne słońce. Alternatywnie pod kryjówką można umieścić matę grzewczą, zawsze sterowaną termostatem, ale musi ona leżeć kilka centymetrów pod podłożem albo pod kamieniem, żeby wąż nie miał z nią bezpośredniego kontaktu. Mierz temperaturę termometrami cyfrowymi z sondą w ciepłej i chłodnej kryjówce. Gdy jest za zimno albo za ciepło, wąż przestaje jeść.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 60-80 % w dzień, a w nocy najlepiej wzrastać do 80-100 %. Krótkie wahania są nieszkodliwe. Wilgotność jest ważna dla oddychania węża i dla czystego linienia.

Grube, zatrzymujące wilgoć podłoże o grubości co najmniej 10 cm najlepiej utrzymuje wilgotność. Spryskuj terrarium każdego wieczoru i ewentualnie ponownie rano, a w chłodnym końcu trzymaj kryjówkę wypełnioną wilgotnym torfowcem, który często wymieniaj, żeby uniknąć pleśni. Duża miska ze świeżą wodą musi stać przez cały czas, a wodę wymienia się co 2-3 dni, natychmiast, jeśli jest zabrudzona. Wąż pije z miski i się w niej kładzie. Jako wody do picia używaj zwykłej wody z kranu, nie destylowanej ani zmiękczonej. Higrometr pośrodku terrarium i drugi w wilgotnej kryjówce pokażą, czy wilgotność się utrzymuje.

OŚWIETLENIE I UVB

Python regius jest najbardziej aktywny o zmierzchu i nocą, ale potrzebuje stałego rytmu dnia i nocy. Przy równikowym zasięgu gatunku odpowiednie jest 12 godzin światła i 12 godzin ciemności, sterowane programatorem czasowym. Oświetlenie nocne, również czerwone lub niebieskie, jest zbędne.

Gatunek może żyć bez UVB, ale jako światło dzienne zaleca się słabą świetlówkę UVB, ponieważ w dłuższej perspektywie korzystnie wpływa ona zarówno na samopoczucie, jak i na zdrowie; gatunek widzi ponadto światło ultrafioletowe. Należy do strefy Fergusona 2. Użyj świetlówki T5 HO 5-6 % i celuj w indeks UV 2-3 w miejscu położonym najbliżej świetlówki. Przy świetlówce nad siatką odległość do grzbietu węża wynosi ok. 25-35 cm, bez siatki ok. 35-45 cm; najlepiej zmierz to miernikiem UV. Zapewnij cień i kryjówki w pozostałej części terrarium. Wymieniaj świetlówkę co 12 miesięcy. Szkło i plastik przed świetlówką zatrzymują UVB.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Python regius zjada całe, mrożone i rozmrożone gryzonie. Standardem są szczury i myszy, ale urozmaicenie w postaci szczurów afrykańskich (multimammata), myszoskoczków, młodych świnek morskich i piskląt kurzych daje bardziej wszechstronną dietę. W naturze samce zjadają więcej ptaków, a samice więcej ssaków. Nie zaleca się żywej karmy, ponieważ gryzoń może zranić węża. Jeśli wąż przyjmuje tylko żywą karmę, karmienie trzeba nadzorować, a ofiarę wyjąć, jeśli nie zostanie zjedzona w ciągu 15-30 minut. Nigdy nie ogłuszaj żywej ofiary.

Waga ofiary powinna wynosić 10-15 % masy węża. Rozmrażaj ofiarę powoli w lodówce przez noc poprzedzającą karmienie, a tuż przed karmieniem podgrzej ją do około 38 °C w zamkniętym woreczku w ciepłej wodzie. Karm w terrarium, a nie w osobnym pojemniku, bo przenoszenie do innego pojemnika stresuje węża i może sprawić, że odmówi jedzenia. Młode i rosnące osobniki karmi się mniej więcej raz w tygodniu. Dorosłe karmi się co 2-3 tygodnie, np. szczurem o wadze 100-150 g w przypadku dorosłej samicy. To wartości orientacyjne: odstępy dostosowuje się do masy i kondycji. Zdrowy wąż jest zaokrąglony po bokach, z lekko zaznaczonym grzbietem; jeśli kręgosłup jest wyraźnie widoczny, dostaje za mało, a jeśli jest całkiem okrągły, dostaje za dużo. Waż węża co tydzień.

Przekarmianie to powszechny problem prowadzący do otyłości. Przerwy są normalne: dorosłe osobniki w naturze jedzą średnio około 10 razy w roku, a zwłaszcza młode samice o masie około 1 kg i samce w okresie godowym mogą opuszczać posiłki przez wiele tygodni. Dopóki wąż nie traci więcej niż 10 % masy i poza tym wygląda zdrowo, jest to nieszkodliwe. Zwierzęta karmowe z hodowli mogą mieć niedobór witaminy D, dlatego od czasu do czasu lekko oprósz ofiarę preparatem wapniowo-witaminowym, z D3, jeśli nie stosujesz UVB.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Python regius jest spokojny i rzadko agresywny. Zagrożony zwija się w kulę. Młode osobniki mogą być defensywne i kłapać, ale przyzwyczajają się do brania na ręce. Nowego węża zostaw w spokoju na dwa tygodnie albo do czasu, aż zacznie regularnie jeść, zanim weźmiesz go na ręce. Potem bierz go na ręce 1-2 razy w tygodniu i najwyżej raz dziennie.

Najpierw umyj ręce, żeby nie pachniały ofiarą, i delikatnie dotknij głowy węża tekturową rolką, żeby wiedział, że to nie pora karmienia. Podnoś go dwiema rękami, jedną za głową, a drugą pod ciałem, i nigdy nie chwytaj za ogon. Wąż owija się wokół rąk, jakby były gałęziami; to normalne. Trzymaj jego głowę z dala od twarzy i nie pozwalaj mu owijać się wokół szyi. Odczekaj 24-48 godzin po posiłku, ponieważ zwracanie pokarmu jest niebezpieczne i może być śmiertelne. Nie bierz go na ręce, gdy jest przed linieniem i ma mlecznoniebieskie oczy. Jeśli podczas trzymania zwija się w kulę, jest zestresowany i powinien wrócić do terrarium.

Jeśli wąż ugryzie, nie odrywaj go na siłę, bo zęby mogą się złamać. Zęby są skierowane do tyłu, więc zamiast odciągać, lekko popchnij go w swoją stronę albo polej mu głowę zimną wodą. Rany to małe nakłucia, które przemywa się wodą z mydłem.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć najlepiej określić sondowaniem przy kloace, gdzie samiec ma głębszą kieszonkę; powinna to robić doświadczona osoba lub weterynarz. Obie płcie mają przy kloace wyraźne ostrogi, pozostałości tylnych kończyn; u samca są one zwykle większe. Dorosłe samice są większe od samców. Samce osiągają dojrzałość płciową po 11-18 miesiącach, a samice po 20-36 miesiącach, ale masa ciała jest ważniejsza niż wiek. Samice powinny ważyć co najmniej 1 500 g przed rozmnażaniem, a samce około 800 g.

GODY I KOPULACJA

Sezon godowy w naturze trwa od połowy września do połowy listopada i pokrywa się z małą porą deszczową. Samica musi być w dobrej kondycji i przybrać na wadze przed sezonem. Lekkie obniżenie temperatury nocą, do około 26 °C, przy utrzymaniu 32 °C w miejscu wygrzewania w dzień, pobudza rozwój jaj u samicy. Samca umieszcza się u samicy w jej terrarium na 1-2 dni mniej więcej co dwa tygodnie, aż dojdzie u niej do owulacji. Samce często robią przerwę w jedzeniu w okresie godowym.

Rozmnażanie warto rozważać tylko po głębokim namyśle. Podaż młodych jest duża i wiele zwierząt nie znajduje nabywców.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Owulacja widoczna jest jako wyraźne zgrubienie tylnej jednej trzeciej ciała, utrzymujące się przez kilka dni. Około trzech tygodni później samica linieje, a jaja składa mniej więcej cztery tygodnie po linieniu, łącznie zwykle 45-50 dni po owulacji. Zniesienie liczy 3-11 dużych jaj o skórzastej skorupce, najczęściej około 6, a jaja sklejają się ze sobą. Samica owija się wokół zniesienia i leży tak bez jedzenia aż do wyklucia.

Nie wszystkie samice składają jaja co roku, nawet po kopulacji. Samica musi przed sezonem dostawać obfite karmienie i mieć wilgotną kryjówkę do złożenia jaj.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie zabiera się samicy i przenosi do inkubatora, nie obracając ich. Inkubacja przebiega w temperaturze 31-32 °C i przy wilgotności 80-90 %, a wyklucie następuje po 55-60 dniach, najczęściej po około 58.

Młode przecinają skorupkę zębem jajowym i mogą pozostać w jaju dobę lub dłużej, zanim całkowicie wyjdą. Pozwól im zrobić to samodzielnie.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mierzą 25-43 cm i ważą 65-105 g. Pierwsze linienie przechodzą w ciągu pierwszego tygodnia i dopiero potem zaczynają jeść. Trzymaj je pojedynczo w małych, bezpiecznych pojemnikach z kryjówką, wilgotną kryjówką i miską z wodą, przy 30-32 °C w ciepłej kryjówce. Co tydzień oferuj małą mysz lub młodego szczura, ale dopiero po pierwszym linieniu.

Młode są defensywne, a niektóre na początku odmawiają jedzenia. Pomóc może oferowanie ofiar o różnej wielkości i różnego rodzaju albo podawanie ich w ciemności. Regularnie je waż.

Zdrowie i częste błędy

Python regius jest odporny, ale większość problemów wynika z niewłaściwej temperatury, wilgotności lub karmienia. Typowe błędy to:

- Odmowa jedzenia przy zbyt niskich lub zbyt wysokich temperaturach i zbyt niskiej wilgotności. Najpierw sprawdź temperaturę i wilgotność i waż węża co tydzień. Kilkutygodniowe przerwy są normalne, zwłaszcza u młodych samic i u samców w okresie godowym.
- Nadwaga przy zbyt częstym lub zbyt obfitym karmieniu. U tego gatunku jest bardzo powszechna.
- Infekcje dróg oddechowych ze świszczącym oddechem, śluzem lub oddychaniem z otwartym pyskiem. Często wynikają z

niewłaściwego klimatu lub złej higieny i wymagają weterynarza.

- Nieprawidłowe linienie z resztkami wylinki na oczach i końcu ogona, gdy powietrze jest zbyt suche. Pomagają wilgotna kryjówka i miska z wodą.
- Zwracanie pokarmu, jeśli wąż jest brany na ręce zbyt szybko po posiłku lub się wychłodzi. To poważne obciążenie dla zwierzęcia.
- Drżenie głowy i słaba koordynacja u morfu spider, wynikające z dziedzicznej wady ucha wewnętrznego.

Węże ukrywają choroby, dlatego cotygodniowe ważenie i notatki o karmieniu, linieniu i zachowaniu są najlepszym wczesnym ostrzeżeniem. Skontaktuj się z weterynarzem doświadczonym w leczeniu gadów, jeśli wąż straci więcej niż 10 % masy, ma problemy z oddychaniem albo nie je przez kilka miesięcy.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.